

การพัฒนาแบบแผนการบริหารที่เหมาะสมสำหรับ สถาบันการอาชีวศึกษา

Development of an Appropriate Management model for vocational Education Institutions

ขวัญชัย พานิชการ และ พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษา ใช้แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาและคณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ จำนวน ๒๕๗ คน การศึกษารูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา แล้วศึกษารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง จัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหาร ตรวจสอบและประเมินรูปแบบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้เสียแล้วนำเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษามาปรับปรุง ให้มีความเหมาะสมและจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพิจารณาแบบแผนการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งควรมีลักษณะเป็นทั้งสถาบันเฉพาะทางและสถาบันสมบูรณแบบ จัดตั้งใหม่โดยการรวมสถานศึกษาหลายแห่งควรกระจายการจัดตั้งในทุกกลุ่มจังหวัด ควรเปิดสอนสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของพื้นที่บริการ ควรมีพันธกิจ และรูปแบบการบริหารควรเป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรมีโครงสร้างการบริหารที่เป็นการกระจายอำนาจบริหารไปให้คณะวิชา/วิทยาลัย/หน่วยงานย่อย บริหารในลักษณะเป็นสถาบันที่เป็นส่วนราชการซึ่งควรมีลักษณะสำคัญของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were to determine mission and condition of vocational education institutions. The researcher used a questionnaire to survey 257 school executives belong to the Ofce, the Ofce executives, The Vocational Education Commissions, and the Professional Qualications Commissions. Then, the model was reviewed and evaluated for suitability and implementation feasibility by experts and persons

who were concerned with vocational education institutions. Next, where appropriate, the comments were used to improve the management model for vocational education institutions. Finally, a focus group was established to consider the management model for vocational education institutions.

The result of this research is that vocational education institutions which are to be established should be both specific institutions and complete institutions. Therefore, they could be located in any of the provinces and could open departments which match with the requirements in those in various areas. Moreover, the management model should be a participation model containing a management structure that delegates to other faculties, colleges and units. The management should follow the procedures of official institutions.

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในมาตรา ๘๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยเฉพาะในมาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้มีการแบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ คือ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖) ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อช่วยประชาชนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ใ้บุคคลได้พึ่งพาตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ควบคู่กับการทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศที่เน้นความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพ ระดับ กึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๔๕) และต่อมาเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๐ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน และ

สถานประกอบการ เพื่อให้จัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพในทุกระดับมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพเกิดผลสำเร็จแก่ประชาชน โดยเฉพาะนักเรียนและนักศึกษา ให้สอดคล้องกับแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๒)

สถาบันการอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๖ โดยมีการกิจที่สำคัญ คือ เป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริม วิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่ชำนาญการปฏิบัติ การสอน การวิจัยการถ่ายทอดวิทยาการและเทคโนโลยี ทุนบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้บริการวิชาการ และวิชาชีพแก่สังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๒) สามารถจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ตามมาตรา ๙ ของ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับ ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด หลักสูตรที่จัดขึ้น เพื่อความรู้หรือทักษะในการ ประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ ซึ่งจัดขึ้นเป็น โครงการหรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ และ ตามมาตราที่ ๑๓ และมาตราที่ ๑๔ ของพระราช บัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการ การอาชีวศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด หลักเกณฑ์การจัดตั้งการรวมและการแยกสถาน ศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบัน คือ การรวมสถาน ศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อจัดตั้งเป็นสถาบัน ให้กระทำ

ได้โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคำนึงถึงการประสานความร่วมมือให้เกิด ประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและตาม มาตรา ๑๕ กำหนดให้สถาบันเป็นนิติบุคคลและ เป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีว- ศึกษา, ๒๕๕๒) นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การ จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษานั้นเป็นสิ่งจำเป็นมาก ต้องมีการเร่งดำเนินการให้วัตถุประสงค์ ซึ่งได้ เสนอแนวคิดแก่คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คือ (๑) การปฏิรูปอาชีวศึกษารอบที่ ๒ และการกำหนด การกิจการดำเนินงานให้เกิดรูปธรรมโดยเร็ว (๒) การจัดระบบและมาตรการจูงใจให้เยาวชน มาเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับ ทิศทางการพัฒนาประเทศ (๓) การส่งเสริมความ ร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาร่วมกับภาคเอกชน เพื่อ ให้การผลิตกำลังคนมีคุณภาพตอบสนองความ ต้องการด้านบุคลากรในภาคเศรษฐกิจ (๔) การ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและการจัดตั้งสถาบัน คุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ทักษะฝีมือให้มีมาตรฐานสากล และเพิ่มเงินเดือน และค่าตอบแทนให้แก่ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น (๕) การเร่งรัดจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อ เปิดสอนปริญญาตรีสายปฏิบัติการและ (๖) การ จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาและฝึกอบรม วิชาชีพและผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว (วารสารอาชีวศึกษา, กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒) สอดคล้อง กับ นางสาวนริศรา ชวาลตันพิพัทธ์ รัฐมนตรีช่วย ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้มอบนโยบายแก่ ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา คือ การยกระดับสถาบันการศึกษา

อาชีวศึกษาให้เป็นระดับปริญญาตรี (วารสารอาชีวศึกษา, กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒) และต่อมาคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาจำนวน ๑๙ สถาบัน คือ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ๕ สถาบัน ภาคเหนือ ๔ สถาบัน ภาคใต้ ๓ สถาบัน ภาคตะวันออก ๑ สถาบัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๕ สถาบัน และสถาบันการศึกษากรุงเทพมหานคร ๑ สถาบัน และการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ขณะนี้ได้ดำเนินการตามกรอบการประเมินการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อมานายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษานั้นเป็นสิ่งจำเป็นมาก ต้องมีการเร่งดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพราะอาชีวศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการผลิตคนเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจในอนาคต พัฒนาฝีมือแรงงานชั้นกลาง สร้างหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพฝีมือจะมีการกำหนดค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีร่วมกับ สถานประกอบการ และกล่าวว่าในอีกสิบปีข้างหน้าถ้าอาชีวศึกษาไม่มีการปรับตัวจะมีปัญหากับบ้านเมือง เพราะว่านักเรียนนักศึกษาบางคนสำเร็จการอาชีวศึกษาแต่ไปศึกษาสาขาอื่น แสดงการฝึกทักษะที่ผ่านมาสสูญเปล่า ดังนั้นจะต้องมีการวางแผนสัดส่วนการเรียนอาชีวศึกษาอย่างชัดเจน

ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา จะต้องกำหนดกรอบแนวทางการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาให้ชัดเจน ซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่ในการบริหารการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของ

ประเทศไทย จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาและเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการบริหารการศึกษาของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาพันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษา

๒. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา

๓. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การศึกษาสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ และผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ

๒. การศึกษารูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษาจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย

๓. การศึกษารูปแบบการบริหารที่เหมาะสม

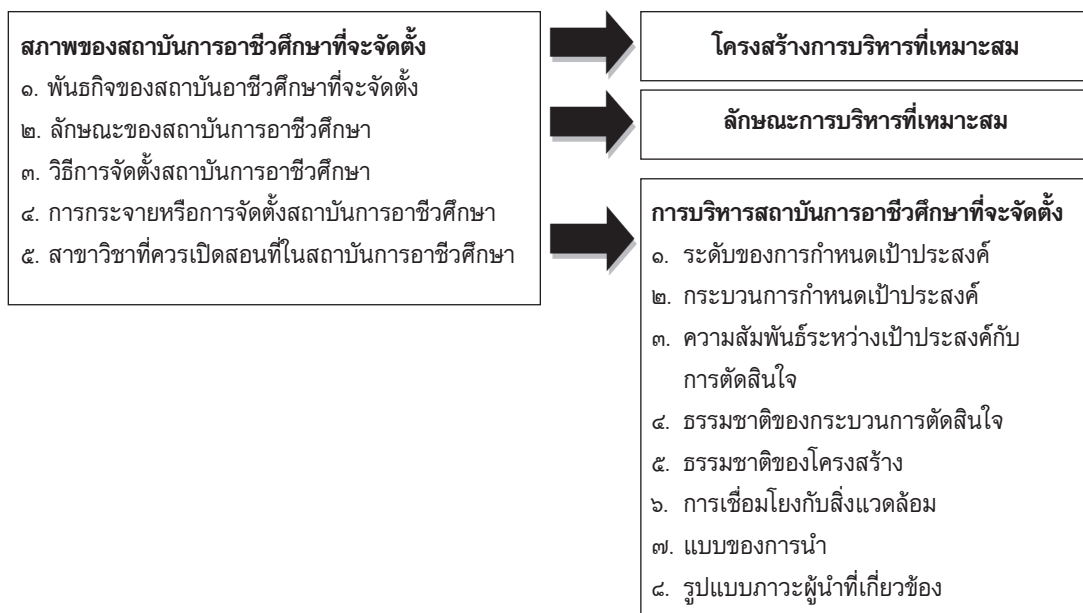
สำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ และผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑. รูปแบบการบริหารที่จะใช้ในการศึกษาใช้แนวคิด Management Model ของ Tony Bush (๒๐๐๓) ๔ รูปแบบ คือแบบเป็นทางการ (Formal

Model) แบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) แบบวัฒนธรรม (Cultural Model) และแบบการเมือง (Political Model) โดยพิจารณาจากองค์ประกอบการบริหาร ๔ องค์ประกอบ

๒. การพัฒนารูปแบบการบริหาร ใช้แนวคิดการศึกษารูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกันกับสถาบันการอาชีวศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษาโดยครอบคลุม ๒ เรื่องหลัก คือ (๑) สภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง (๒) รูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง มีสาระดังนี้

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการในส่วนที่เป็นการสร้างรูปแบบ และส่วนที่เป็นการพัฒนารูปแบบที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

ลำดับการวิจัย $R_1 D_1 \longrightarrow R_2 D_2 \longrightarrow R_3 D_3$

๑. R_1 = ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับพันธกิจสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพันธกิจสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา ของผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๔ คน

ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับพันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษา ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นส่วนราชการที่จะจัดตั้ง และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษา ในฐานะที่เป็นส่วนราชการที่จะจัดตั้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ โดยใช้แบบสอบถาม จาก

กลุ่มตัวอย่างในสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๒๕๗ คน

๒. D_1 = ร่างรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง โดยพิจารณาร่างรูปแบบจากการสังเคราะห์ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบของการบริหารรูปแบบการบริหาร ผลการศึกษาพันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาที่จัดตั้ง และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

๓. R_2 = สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันอาชีวศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน ๒๖ คน เพื่อพิจารณารูปแบบการบริหารที่สร้างขึ้น สำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

๔. D_2 = ปรับปรุงรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง โดยนำผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันอาชีวศึกษาและ

ผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน ๒๖ คน มาปรับปรุงรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบัน การอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง ให้มีความเหมาะสมต่อไป

๕. R_3 = จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพิจารณารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๕ คน เพื่อสรุปรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

๖. D_3 = ปรับปรุงรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบัน การบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

๗. นำเสนอผลการวิจัย

๑. **กลุ่มตัวอย่าง** การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ โดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๒๕๗ คน สุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการของยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จากประชากรทั้งสิ้น ๔๒๑ แห่ง ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตามลำดับจากแต่ละกลุ่มภูมิศาสตร์และสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพันธกิจสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา ของผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๔ คน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๒๖ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. แบบวิเคราะห์เอกสาร มีลักษณะเป็นตารางวิเคราะห์เอกสารที่ขึ้น เพื่อสำหรับการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวกับหลัก การแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. แบบสัมภาษณ์ลักษณะมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ พันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนราชการที่จะจัดตั้ง

๓. แบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับ พันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษา ในฐานะที่เป็นส่วนราชการที่จะจัดตั้ง และรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา ที่จะจัดตั้ง

๔. แบบประเมินความเหมาะสมเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา ที่จะจัดตั้ง จากแนวคิด ทฤษฎี และจากผูปฏิบัติในสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

๓. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยแล้วนำไปร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับพันธกิจสถาบันการศึกษาที่

จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

๒. ร่างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

๓. ร่างรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษาประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ

๔. ปรับปรุงร่างรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๕ คน เพื่อสรุปรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยทำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ และผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒. สำนักรวความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาพันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนราชการที่จะจัดตั้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ โดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๒๕๗ คน และสำนักรวความคิดเห็นเกี่ยวกับพันธกิจสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษาของผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน ๔ คน

๓. สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ และผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน ๓๐ คน

๔. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันอาชีวศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน ๒๖ คน เพื่อพิจารณารูปแบบการบริหารที่สร้างขึ้น สำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

๕. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันอาชีวศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน ๒๖ คน

๖. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพิจารณารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๕ คน เพื่อสรุปรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายเพื่อศึกษาและอธิบายการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean = $\bar{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows version 19.0

ส่วนที่ ๒ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาเอกสาร (documentary analysis) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการคุณวุฒิวิชาชีพ และผู้มีส่วนได้เสียกับสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมและผู้แทนสถานประกอบการ

สรุปผลการวิจัย

๑. พันธกิจและสภาพของสถาบันอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งจากการสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเห็นว่าควรมี ๖ พันธกิจ คือ ๑) การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในระดับ ปวช., ปวส. และปริญญาตรี ๒) การบริการวิชาการแก่สังคมด้านอาชีวศึกษา ๓) การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงด้านอาชีวศึกษา ๔) การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านอาชีวศึกษา ๕) การทำนุบำรุงภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ลักษณะของสถาบันการอาชีวศึกษาควรเป็นทั้งสถาบันเฉพาะทางและสถาบันสมบูรณ์แบบ จัดตั้งใหม่โดยการรวมสถานศึกษาหลายแห่ง ควรกระจายและจัดตั้งในทุกกลุ่มจังหวัดและควรเปิดสอนสาขา

ที่ตรงกับความต้องการของพื้นที่บริการ

๒. รูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) มากที่สุด (น้ำหนัก = ๓๐) รองลงมาคือแบบเป็นทางการ (Formal Model) (น้ำหนัก = ๒๓) และแบบวัฒนธรรม (Cultural Model) (น้ำหนัก = ๒๐) ตามลำดับ รูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) มีองค์ประกอบการบริหาร ๔ ด้าน พบว่า (๑) ระดับการกำหนดเป้าประสงค์ คือ รูปแบบเป็นทางการ (Formal Model) และรูปแบบผู้ร่วมงาน (collegial Model) (๒) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ คือ รูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) (๓) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์กับการตัดสินใจ คือ รูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) (๔) ธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจ คือ รูปแบบเป็นทางการ (Formal Model) (๕) ธรรมชาติของโครงสร้าง คือ รูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) (๖) การเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม คือ รูปแบบวัฒนธรรม (Cultural Model) (๗) แบบของการนำที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา คือรูปแบบเป็นทางการ (Formal Model) (๘) รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา คือรูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model)

๓. รูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง ควรเป็นรูปแบบการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ ๑) ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์ ควรกำหนดโดยสถาบันหรือหน่วยงานย่อย

๒) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ควรเป็นความเห็นพ้องของผู้ร่วมงานและบุคลากร ๓) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์กับการตัดสินใจควรอิงเป้าประสงค์ที่ตกลงร่วมกันหรืออิงเป้าประสงค์ของสถาบันและหน่วยงานย่อย ๔) ธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจควรตัดสินใจโดยใช้เหตุผล ๕) ธรรมชาติของโครงสร้างควรมีโครงสร้างแนวนอน (มีลำดับชั้นการบังคับบัญชาน้อยชั้น) ๖) การเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมควรเป็นสภาพแวดล้อมมีผลต่อการกำหนดค่านิยมร่วมหรืออาจมีหรือไม่มีขึ้นอยู่กับการตัดสินใจร่วมกัน ๗) แบบของการนำควรเป็นผู้นำที่มุ่งหาความเห็นร่วม ๘) รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงแบบมีส่วนร่วมและมุ่งสัมพันธภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

๑. พันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษา

จากข้อค้นพบของการวิจัย พันธกิจและสภาพของสถาบันอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งจากการสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเห็นว่าควรจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในระดับ ปวช. ,ปวส.และปริญญาตรี สถาบันอาชีวศึกษาควรมีพันธกิจในด้านการบริการวิชาการ แก่สังคมด้านอาชีวศึกษา วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารนำไปใช้ได้จริงด้านอาชีวศึกษา วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านอาชีวศึกษา นอกจากงานทางด้านวิจัยแล้วควรมีพันธกิจทางด้านการทำนุบำรุงภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่วนลักษณะของสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเหมาะสมควรมีลักษณะสถาบันสมบูรณ์แบบ วิธีการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเหมาะสมควรจัดตั้งใหม่โดยการรวมสถานศึกษาหลายแห่ง การกระจายหรือการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาในทุกกลุ่มจังหวัด สาขาวิชาที่ควรเปิดสอนที่ในสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเหมาะสมควรเปิดสอนจนถึงระดับปริญญาตรี สาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของพื้นที่บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพิชช ศรีอรุณ (๒๕๔๒ : ๑๕ – ๑๖ อ้างในอำนาจ เกาตรสกุล) ว่า การบริหารการอาชีวศึกษาของออสเตรเลีย (Vocational Education Division) มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา การศึกษาต่อเนื่องและการฝึกอบรม รวมทั้งส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างการผลิต การศึกษา และการฝึกอบรมในระดับประเทศ และจัดทำแผนงานการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม โดยมุ่งส่งเสริมสมรรถนะการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ และความเป็นอยู่อันดีของประชาชน โดยให้บริการการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและฝึกอบรมที่มีคุณภาพ เพื่อปรับปรุงทักษะและความสามารถในการผลิตของกำลังแรงงาน แผนงานการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม

๒. รูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษา

จากข้อค้นพบของการวิจัยรูปแบบการบริหารของสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน (Collegial

Model) มีองค์ประกอบการบริหาร ๔ ด้าน พบว่า (๑) ระดับการกำหนดเป้าประสงค์ คือ รูปแบบเป็นทางการ (Formal Model) และรูปแบบผู้ร่วมงาน (collegial Model) (๒) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ คือ รูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) (๓) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์กับการตัดสินใจ คือ รูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) (๔) ธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจ คือ รูปแบบเป็นทางการ (Formal Model) (๕) ธรรมชาติของโครงสร้าง คือ รูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) (๖) การเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม คือ รูปแบบวัฒนธรรม (Cultural Model) (๗) แบบของการนำที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา คือรูปแบบเป็นทางการ (Formal Model) (๘) รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา คือ รูปแบบผู้ร่วมงาน (Collegial Model) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chringchit (2002) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคลและสถาบันต่อการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ พบว่า สถานประกอบการพึงพอใจผลผลิตของสถานศึกษา และความร่วมมือมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ร่วมวางแผนผลิต ร่วมทำการตลาด ผลผลิตของสถานศึกษา ร่วมออกแบบรายวิชา ร่วมสอน และให้คำปรึกษา การเยี่ยมชมและการฝึกงานในสถานประกอบการ การวิจัยที่สถานประกอบการให้การอุดหนุน บริการวิชาการที่สถานประกอบการจัดให้กับสถานศึกษา การให้คำปรึกษาของสถานศึกษาแก่สถานประกอบการและการจัดให้มีอุทยานอุตสาหกรรมร่วมกัน และโดยทั่วไปความร่วมมือจะเกิดขึ้นจากการประชุมพบปะกัน และการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ

๓. รูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษา

จากข้อค้นพบของการวิจัยรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งรูปแบบการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาแบบมีส่วนร่วม ควรเพิ่มบทบาทผู้อำนวยการสถานศึกษาต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้บริหารครูและนักเรียน นักศึกษา ให้มีการจัดการศึกษาแบบความร่วมมือในเชิงการบริหารร่วมกันควรเป็นการบริหาร ๒ ลักษณะ คือจากบนลงสู่ผู้ปฏิบัติและผู้ปฏิบัติสู่ผู้บริหารนักศึกษา และครู อาจารย์สามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Callan and Ashworth (2004) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความร่วมมือและร่วมทำงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ พบว่า สิ่งที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ของสถานประกอบการและสถานศึกษา คือ (๑) ความเต็มใจของทั้ง ๒ ฝ่ายที่จะร่วมมือกันจัดการอาชีวศึกษา (๒) เป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ตรงกัน รวมทั้งวิสัยทัศน์ร่วมของทั้งสถานศึกษา และสถานประกอบการ (๓) ความเคารพและเชื่อใจกันและกัน (๔) การติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างกัน (๕) ภาวะผู้นำของทั้งสองฝ่ายที่สามารถหลอมรวมบูรณาการเอากลยุทธ์ กลวิธี การปฏิบัติการ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน และวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน (๖) การยอมรับความแตกต่างของกันและกัน (๗) ความยืดหยุ่นด้านเวลาและอื่นๆ กับความเต็มใจที่จะลองทำ (๘) ความรู้ใหม่ ทักษะใหม่ และวิธีคิดใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์การ นโยบาย และกฎเกณฑ์ต่างๆ ขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในตอนนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ประกอบด้วย การนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการทาวิจัยในครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ควรสรรหาผู้บริหารที่มีขีดความสามารถในการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผลจากการวิจัยที่พบว่า รูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาควรเป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม รูปแบบการบริหารที่เป็นการบริหารแบบร่วมมือของทุกภาคส่วน เป็นรูปแบบการบริหารโดยเน้นทักษะวิชาชีพสามารถปฏิบัติตามได้จริงและสนองความต้องการของสังคม เพื่อให้สายการบังคับบัญชาน้อยขั้นตอนและมีความคล่องตัวในการบริหาร เพื่อให้การบริหารมีความคล่องตัว การสรรหาผู้บริหารที่มีขีดความสามารถในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษา ควรจะมีหลักเกณฑ์ในการสรรหาผู้ที่สามารถประสานความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในกับทุกภาคส่วนในการกำหนดเป้าประสงค์ของสถาบันผ่านกระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความเห็นพ้องของผู้ร่วมงานและบุคลากร ให้การเป้าประสงค์สัมพันธ์กับการตัดสินใจที่อิงเป้าประสงค์ที่ตกลงร่วมกัน ตัดสินใจโดยใช้เหตุผล มีลำดับชั้นการบังคับบัญชาน้อยชั้น การเชื่อมสภาพแวดล้อมกับการกำหนดค่านิยมร่วม เน้นผู้นำที่มุ่งหาความเห็นร่วม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงแบบมีส่วนร่วมและมุ่งสัมพันธ์ภาพกับทุกภาคส่วนไม่ว่า

๒. ควรพัฒนาผู้บริหาร บุคลากรทุกระดับให้

มีสมรรถนะในการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผลจากการวิจัยที่พบว่าการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม แต่การบริหารแบบมีส่วนร่วมควรพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับให้มีสมรรถนะในการบริหารแบบมีส่วนร่วม จัดการอบรมและพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนมุมมอง และสร้างเครือข่ายเพื่อหาสิ่งที่ดีหรือแนวทางในการพัฒนาองค์กรหรือบุคลากรใหม่ๆ โดยเฉพาะหากเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งสามารถที่จะใช้เป็นช่องทางในการนำสิ่งดีๆ มาเป็นแนวทางการปฏิบัติ (Best Practice) มาพิจารณาปรับใช้กับองค์กรได้ หรือแม้กระทั่งให้บุคคลอื่นที่ใช้เครือข่ายสังคมร่วมกันแนะนำวิทยากรที่มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ มาจัดการอบรมหรือสัมมนาให้แก่บุคลากร

๓. ควรวางแผนและเตรียมความพร้อมในการเปิดสอนสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของพื้นที่

ผลจากการวิจัยที่พบว่าผลจากพันธกิจและสภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้ง ควรจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสาขาที่ควรเปิดสอน ในสถาบันการอาชีวศึกษาที่เหมาะสมควรเปิดสอนจริงกับปริญญาตรีสาขาที่เปิดสอนตรงกับความต้องการของพื้นที่บริการและความต้องการของประเทศ ตามความต้องการของสถานประกอบการ ก่อนเปิดสอนสาขาวิชาหรือสาขางานใดนั้น สถานศึกษาต้องมีข้อมูลความต้องการของตลาดแรงงานอาชีพ

ที่เกี่ยวข้องกับสาขานั้นๆ ในท้องถิ่นหรือชุมชน ไม่ได้เปิดเพราะความพร้อมของสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผลจากการวิจัยที่พบว่า ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยทำการศึกษาข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง วิเคราะห์จุดแข็งในการให้บริการของสถานศึกษา (Area of the excellence) และผลกระทบของสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการนำ นโยบายของรัฐบาล โครงการของกระทรวงศึกษาธิการ ลงสู่การปฏิบัติ เพื่อวิเคราะห์หา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อันที่จะสังเคราะห์เป็นแนวทางแก้ปัญหา และเสริมจุดแข็งให้แก่สถานศึกษา เพื่อให้สถาบันการอาชีวศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้นมีความคล่องตัวและมีส่วนร่วม

๒. ควรศึกษาวิจัยความต้องการกำลังคนตลาดแรงงาน แรงงานฝีมือในอนาคต

ความต้องการกำลังคนทางด้านอาชีวศึกษาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานพัฒนาทักษะวิชาชีพ และฝีมือแรงงานเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวิชาชีพขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง เพื่อให้ฝีมือแรงงานทางด้านอาชีวศึกษาสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานในอนาคต เพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (๒๕๔๑). รายงานผลการวิจัยการปฏิรูป
การอาชีวศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพ ประเทศสหราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (๒๕๕๒). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แม็ค.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (๒๕๕๖). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ
พ.ศ. ๒๕๕๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (๒๕๕๖). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๖.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (๒๕๕๕). ปณิธานปฏิรูปการศึกษาแนวทางสู่การปฏิรูป. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ภาษาอังกฤษ

- Bush, Tony (2003). *Theories of Educational Leadership and Management*. London: Sage
Publications.
- Callan, V. & Ashworth, P. (2004). *Working together: Industry and VET provider training
partnerships*. Retrieved November 30, 2009, from <http://www.ncver.edu.au>.

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร. ขวัญชัย พานิชการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา
อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย
การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย